ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԻՐԱՎԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ

ԵՊՀ ԻՐԱՎԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏԻ ՊՐՈՖԵՍՈՐԱԴԱՍԱԽՈՍԱԿԱՆ ԿԱԶՄԻ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎԻ ՆՅՈՒԹԵՐԻ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

1(1) 2018

Երևան - 2018

Հրատարակության է երաշխավորել
ԵՊՀ գիտական խորհուրդը

Գլխավոր խմբագիր՝
իրավ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս Գ. Ս. Ղազինյան

Գլխավոր խմբագրի տեղակալներ՝
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ա. Մ. Հայկյանց
իրավ. գիտ. թեկնածու,
դոցենտ Կ. Ա. Գևորգյան

Խմբագրակազմ՝
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ա. Հ. Գաբուզյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ս. Ա. Դիլբանդյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ա. Գ. Վաղարշյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Գ. Բ. Դանիելյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Վ. Վ. Ստեփանյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Վ. Դ. Ավետիսյան
իրավ. գիտ. թեկնածու,
դոցենտ Ս. Գ. Մեղրյան

Հիմնադիր և հրատարակիչ՝
Երևանի պետական
համալսարան

Խմբագրության հասցեն՝
ՀՀ, 0025, Երևան,
Ալեք Մանուկյան 1,
ԵՊՀ իրավագիտության
ֆակուլտետ:
Հեռ.՝ 060-71-02-43

Էլ. կայք՝ publications.ysu.am
publishing.ysu.am

Խմբագրությունը կարող է
հրապարակել նյութեր՝
համամիտ չլինելով
հեղինակների
տեսակետներին:

e-mail: law@ysu.am
Տպագրական 32.625 մամուլ:

Տպաքանակը՝ 100
Հանձնված է շարվածքի՝
15.01.2018
Հանձնված է տպագրության՝
20.04.2018

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Արթուր Վաղարշյան

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԵՏԱԻՐԱՎԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ԳՈՐԾԱՌՈՒԹԱՎՈՐՄԱՆ ՓՈՐՁԸ ԵՎ ԱՐԴԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՄԱՆ ՀԱՅԵՑԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋԱՐԿՆԵՐ 7

Վիկտորյա Օհանյան

ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԿԵՆՍԱԳՈՐԾՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԻ ԼՈՒԾՄԱՆ ՄԻՋՃՅՈՒՂԱՅԻՆ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱԼ ՄՈՏԵՑՈՒՄՆԵՐԸ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ 21

Տարոն Սիմոնյան

ԻՐԱՎԱԲԱՆԻ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՄԱՐՏԱՀՐԱՎԵՐՆԵՐԸ XXI ԴԱՐՈՒՄ. ԱՐՀԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ 34

Ваге Геворкиян

К ВОПРОСУ О МЕХАНИЗМЕ ВЛАСТИ КАК О СТРУКТУРНОМ ЭЛЕМЕНТЕ ПОЛИТИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ ОБЩЕСТВА 46

Գևորգ Դանիելյան

ՎԱՐՉԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ 58

Վարդան Այվազյան

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՍԻՍՏԵՄԱՏԵԽՆԻԿԱՆ 78

Անահիտ Մանասյան

ԿԱՅՈՒՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԱՐԴԻ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱ-ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՄՏԱԾՈՂՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՏԵՔՍՏՈՒՄ 95

Ռուստամ Մախմուդյան

ԵԶԴԻՆԵՐԻ ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅՈՑ ԵՂԵՌՆԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅՆՈՐԵՆ ՉՃԱՆԱՉՄԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔ 111

Հասմիկ Ենգոյան

2016 Թ. ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 16-Ի «ԳՆՈՒՄՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ» ՀՀ ՕՐԵՆՔՈՎ ԱՄՐԱԳՐՎԱԾ ՀՀ ԳՆՈՒՄՆԵՐԻ ԲՈՂՈՔԱՐԿՄԱՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՎԻՃԱԿԻ ՈՐՈՇ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐ 130

Рита Арустамян
ФУНКЦИЯ ОХРАНЫ ПРАВ И СВОБОД ГРАЖДАН И ИХ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ПЕРЕД ОБЩЕСТВОМ 138
Դավիթ Հակոբյան
ԱՐՑԱԽԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐՆ ՈՒ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ, ԴՐԱՆՑ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԱՄՐԱԳՐՈՒՄԸ 154
Լիպարիտ Մելիքջանյան
ՀՀ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔՈՎ ՆԱԽԱՏԵՍՎԱԾ ՍԵՐՎԻՏՈՒՏԻ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ 166
Արսեն Թավադյան
ԱՆՎԱՎԵՐ ԳՈՐԾԱՐՔՆԵՐԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ 176
Ռաֆիկ Գրիգորյան
ՍՊԱՌՈՂԱԿԱՆ ՎԱՐԿԻ ՎԱՂԱԺԱՄԿԵՏ ՄԱՐՄԱՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ 189
Արա Գաբուզյան
ՀՀ ՔՐԵԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ ՆԱԽԱԳԾՈՎ ԻՐԱՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՆՁԱՆՑ ՔՐԵԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ՆԱԽԱՏԵՍԵԼՈՒ ՈՐՈՇ ՀԱՐՑԵՐԻ ՇՈՒՐՋ 203
Աննա Մարգարյան
ԱՆՉԱՓԱՀԱՄՆԵՐԻ ՇԵՂՎՈՂ ՎԱՐՔԱԳԾԻ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ ՀՀ-ՈՒՄ 213
Тигран Симонян
СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ, ГОСУДАРСТВЕННО-ПРАВОВЫЕ, ИДЕОЛОГИЧЕСКИЕ И ВОСПИТАТЕЛЬНЫЕ МЕРЫ ПРЕДУПРЕЖДЕНИЯ ПРЕСТУПНОСТИ МОЛОДЕЖИ 234
Սամվել Դիլբանդյան
ՔՐԵԱԴԱՏԱՎԱՐԱԿԱՆ ՕՐԵՆՔԻ ԷԱԿԱՆ ԽԱԽՏՈՒՄԸ ՈՐՊԵՍ ԴԱՏԱԿԱՆ ԱԿՏԻ ԲԵԿԱՆՄԱՆ ՀԻՄՔ 262

Վահե Ենգիբարյան
ԴԱՏԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԻՆՍՏԻՏՈՒՑԻՈՆԱԼ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՄԱՆ ՀԵՌԱՆԿԱՐՆԵՐԸ ՀՀ ՔՐԵԱԴԱՏԱՎԱՐԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԴՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՏԵՔՍՏՈՒՄ.....276
Տաթևիկ Սուջյան
ԱՆՁԻ ԿՈՂՄԻՑ ԿԱՏԱՐՎԱԾ ԳԱՂՏՆԻ ՁԱՅՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՈՐՊԵՍ ԱՊԱՑՈՒՅՑ ՕԳՏԱԳՈՐԾԵԼՈՒ ԹՈՒՅԼԱՏՐԵԼԻՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐԸ ՔՐԵԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ.....296
Արմեն Հովհաննիսյան
ՆՈՐ ԵՐԵՎԱՆ ԵԿԱԾ ԵՎ ՆՈՐ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔՆԵՐՈՎ ԲՈՂՈՔ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԵԼՈՒ ԺԱՄԿԵՏՆԵՐԻ ՀԵՏ ԿԱՊՎԱԾ ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԵՐԸ.....314
Մերգեյ Մարաբյան
ԱՆՉԱՓԱՀԱՍԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԿԱՄ ՊԱՏԺԻՑ ԲՆՈՒՅԹԻ ՀԱՐԿԱԴՐԱՆՔԻ ՄԻՋՈՑ ԿԻՐԱՌԵԼՈՎ ՔՐԵԱԿԱՆ ՀԵՏԱՊՆԴՈՒՄԸ ԴԱԴԱՐԵՑՆԵԼՈՒ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՆ ԸՍՏ ՀՀ ՔՐԵԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՆՈՐ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ ՆԱԽԱԳԾԻ.....326
Հրայր Ղուկասյան, Անահիտ Հարությունյան
ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏ ՔՐԵԱԿԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ ԿԻՐԱՌՎՈՂ ՏԱԿՏԻԿԱԿԱՆ ՀՆԱՐՔՆԵՐԻ ԹՈՒՅԼԱՏՐԵԼԻ ՍԱՀՄԱՆՆԵՐԸ.....352
Գուրգեն Ներսիսյան
ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՈՒՅԹՈՒՄ ՄԵՂԱԴՐՅԱԼԻ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԱՊԱՀՈՎՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ.....375
Մերգեյ Մեղրյան
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՆՈՐ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ ՆԱԽԱԳԻԾԸ. ԸՆԴՈՒՆՄԱՆ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԱՌԱՋԱՐԿՎՈՂ ԼՈՒԾՈՒՄՆԵՐԸ.....395

Վահե Հովհաննիսյան
ՈՂՋԱՄԻՏ ԺԱՄԿԵՏՈՒՄ ԳՈՐԾԻ ՔՆՆՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ 430
Վարդուշ Եսայան
ՀԱՅՑԱՊԱՀԱՆՋԻ ՓՈՓՈԽՄԱՆ ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԵՐԸ
ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ 445
Վահագն Դալլաքյան
ՀԱՅՑԻ ԱՊԱՀՈՎՄԱՆ ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ..... 458
Օլիմպիա Գեղամյան
ՋՐՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊՎԱԾ ՎԵՃԵՐԻ ԼՈՒԾՄԱՆ ԱՐՏԱԴԱՏԱԿԱՆ ԿԱՐԳԻ ՈՐՈՇ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ 472
Տիգրան Խաչիկյան
ԵԱՏՄ ՄԱՔՍԱՅԻՆ ՕՐԵՆՍԴՐՈՒԹՅԱՆ ԵՎ «ՄԱՔՍԱՅԻՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՀՀ ՕՐԵՆՔԻ ՄԻՋԵՎ ՓՈԽՀԱՐԱԲԵՐԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ 484
Հեղինե Գրիգորյան
ՋՐԱՅԻՆ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇ ՀԱՐՑԵՐԻ ՇՈՒՐՋ 496
Անի Սիմոնյան
ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ 513

ԵԱՏՄ ՄԱՔՍԱՅԻՆ ՕՐԵՆՍԴՐՈՒԹՅԱՆ ԵՎ «ՄԱՔՍԱՅԻՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՀՀ ՕՐԵՆՔԻ ՄԻՋԵՎ ՓՈԽՀԱՐԱԲԵՐԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Տիգրան Խաչիկյան

ԵՊՀ քաղաքացիական դատավարության ամբիոնի ասիստենտ, իրավաբանական գիտությունների թեկնածու

Եվրասիական տնտեսական միության *(այսուհետ՝ Միություն)* իրավունքում շարունակաբար տեղի ունեցող փոփոխություններն օբյեկտիվորեն պահանջում են դրանց համարժեք արձագանքում առնվազն առկա խնդիրների վերհանման և դրանց համար համապատասխան լուծումներ առաջադրելու տեսանկյունից: Ասվածն առավել արդիական է թվում հատկապես այն իրողության հաշվառմամբ, որ Հայաստանի Հանրապետության կողմից վարվող մաքսային քաղաքականությունն այլևս իրականացվում է միութենական համագործակցության հիմունքների հաշվառմամբ, իսկ նման իրավիճակի պայմաններում անհրաժեշտություն է առաջանում հստակորեն զատորոշել մաքսային գործի կազմակերպման և իրավական կարգավորման միութենական և ներպետական ելակետերը:

Հարկ է նկատել, որ արդի պայմաններում Հայաստանի Հանրապետության մաքսային գործի իրավակարգավորմանը վերաբերող գիտագործնական հենքի ձևավորումը և համալրումը դարձել են հրատապ անհրաժեշտություն: Մտահոգությամբ պետք է արձանագրել, որ, թերևս, նաև հենց այդ բազայի սակավության պատճառով է, որ մաքսային մարմին-հայտարարատու հարաբերություններում իրավական կարգավորման կոնկրետ ուղենիշների փոխարեն երբեմն կիրառվում են իրադրային և համակողմանիորեն չմշակված լուծումներ, որի արդյունքը իրավակիրառ պրակտիկայում առաջացող բազմապիսի խնդրահարույց իրավիճակներն են: Խնդիրն ակնհայտորեն համակողմանի է և իրավականից զատ՝ պահանջում է նաև ինստիտուցիոնալ և համալիր լուրջ փոփոխություններ մաքսային վարչարարության շրջանակներում: Այսուհանդերձ, նկատի ունենալով մաքսային գործի իրավակարգավորման հիմքերը որոշակիացնելու և առկա օրենսդրական խնդիրները վերհանելու անհրաժեշտությունը՝ խնդրո առարկա հետազոտության շրջանակներում

առաջնային ուշադրություն է դարձվել հենց մաքսային գործի իրավական կարգավորման ինստիտուտին՝ Եվրասիական տնտեսական միության մաքսային օրենսգրքով, «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 29.05.2014 թ. պայմանագրով սահմանված միութենական և ներպետական իրավակարգավորումների համատեքստում:

Պետք է նկատել, որ դեռևս 2009 թ. նոյեմբերի 27-ին ԵԱՏՄ անդամ պետությունների ղեկավարների մակարդակով ընդունված «Մաքսային միության մաքսային օրենսգրքի մասին» համաձայնագրի հավելված համարվող Մաքսային միության մաքսային օրենսգրքի (այսուհետ՝ Օրենսգիրք)[1] 1-ին հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ *Մաքսային միությունում մաքսային կարգավորումն իրականացվում է Մաքսային միության օրենսդրությանը համապատասխան, իսկ այդ օրենսդրությամբ չկարգավորված մասով՝ մինչև Մաքսային միության մաքսային օրենսդրության մակարդակով համապատասխան իրավահարաբերությունների հաստատումը՝ Մաքսային միության անդամ պետությունների օրենսդրությանը համապատասխան:*

Միության օրենսգրքի հիշյալ դրույթի բովանդակությունն առավել ամբողջական ընկալելու համար անհրաժեշտ է այն վերլուծության առարկա դարձնել «Մաքսային միության օրենսդրություն» հասկացութային բովանդակությունը կազմող բաղադրիչների վերհանման համատեքստում, որոնք ամրագրված են Օրենսգրքի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասով: Մասնավորապես, նշված հոդվածի համաձայն՝ *Մաքսային միության մաքսային օրենսդրությունը բաղկացած է՝*

1) սույն Օրենսգրքից.

2) Մաքսային միության անդամ պետությունների միջազգային պայմանագրերից, որոնցով կարգավորվում են մաքսային իրավահարաբերությունները Մաքսային միությունում.

3) Մաքսային միության հանձնաժողովի՝ Մաքսային միությունում մաքսային իրավահարաբերությունները կարգավորող որոշումներից, որոնք ընդունվում են սույն Օրենսգրքին և Մաքսային միության անդամ պետությունների միջազգային պայմանագրերին համապատասխան:

---

[1] Ընդունվել է 27.11.2009 թ., ուժի մեջ է մտել 02.01.2015 թ., ՀՀՊՏ 2015.01.21/3 (1092):

Վերը հիշատակված օրինադրույթների բովանդակային-համադրված վերլուծությունից ուղղակիորեն բխում է, որ Հայաստանի Հանրապետությունում մաքսային գործի իրավական կարգավորումն ամբողջապես իրականացվում է Միության իրավապայմանագրային բազայի շրջանակներում ձևավորված համապատասխան իրավական ակտերի միջոցով և միայն այն պարագայում, երբ դրանցով կոնկրետ հարցի կարգավորում դեռևս ամրագրված չէ, կիրառելի են համարվում անդամ պետության մաքսային օրենսդրության դրույթները:

Հարկ է նկատել սակայն, որ Օրենսգրքով «Մաքսային միության մաքսային օրենսդրության» հասկացության նման սահմանափակ մեկնաբանումը որևէ կերպ չէր թղթակցում «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 29.05.2014 թ. պայմանագրի *(այսուհետ՝ «Միության մասին» պայմանագիր)* 6-րդ հոդվածի 1-ին մասին, որտեղ Եվրասիական տնտեսական միության իրավունքի շրջանակներում, ի թիվս այլնի, ներառվում են նաև երրորդ կողմի հետ կնքվող՝ Միության միջազգային պայմանագրերը, Եվրասիական տնտեսական բարձրագույն խորհրդի, Եվրասիական միջկառավարական խորհրդի և Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովի որոշումներն ու կարգադրությունները, որոնք ընդունվել են նշված պայմանագրով ու Միության շրջանակներում կնքվող միջազգային պայմանագրերով նախատեսված իրենց լիազորությունների շրջանակներում[1]:

Այլ կերպ ասած՝ ստացվում էր, որ Օրենսգրքով մաքսային օրենսդրության շրջանակներում ներառվում էին Միության իրավունքի բաղադրիչ համարվող միայն խիստ որոշակի ակտեր, իսկ նման իրավիճակն ինքնին ընդունելի չէր այն իմաստով, որ ներկայումս մաքսային հարաբերություններ կարգավորվում են նաև Եվրասիական տնտեսական բարձրագույն խորհրդի, Եվրասիական միջկառավարական խորհրդի որոշումներով: Հետևապես ակներև է, որ Օրենսգրքով սահմանված բնորոշումը որևէ կերպ համահունչ չէր առավել բարձր իրավական ուժ ունեցող «Միության մասին» պայմանագրով սահմանված դրույթներին:

---

[1] Ընդունվել է 29.05.2014 թ., ուժի մեջ է մտել 02.01.2015 թ., ՀՀՊՏ 2015.01.21/3 (1092), հոդ. 24:

Քննարկվող տեսակետից պետք է առաջադիմական համարել Եվրասիական տնտեսական միության մաքսային օրենսգրքի 1-ին հոդվածի 2-րդ մասը, որի Միությունում մաքսային կարգավորումն իրականացվում է մաքսային իրավահարաբերությունները կարգավորող միջազգային պայմանագրերին համաձայն (ներառյալ սույն Օրենսգիրքը), և Միության իրավունքի մաս կազմող ակտերին համապատասխան, ինչպես նաև «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրին համապատասխան (այսուհետ՝ «Միության մասին» պայմանագիր)[1]:

Նույն հոդվածի 5-րդ մասի համաձայն՝ մաքսային կարգավորման ոլորտի միջազգային պայմանագրերով ու ակտերով չկարգավորված մաքսային իրավահարաբերությունները մինչև այդպիսի միջազգային պայմանագրերով ու ակտերով համապատասխան իրավահարաբերությունների կարգավորումը կարգավորվում են Միության անդամ պետությունների՝ մաքսային կարգավորման վերաբերյալ օրենսդրությամբ[2]:

Վկայակոչված իրավադրույթների բովանդակային-համադրված վերլուծությամբ կարելի է փաստել, որ ներպետական մաքսային օրենսդրությամբ հնարավոր է համապատասխան կարգավորումներ նախատեսել ստորև թվարկված իրավիճակներից որևէ մեկում.

երբ կոնկրետ հարաբերությունը կարգավորված չէ Միության օրենսդրությամբ,

երբ կոնկրետ հարաբերության կարգավորումը թողնված է անդամ պետության օրենսդրությանը:

Առկա իրավիճակում, սակայն, պետք է նկատել, որ «Մաքսային կարգավորման մասին» ՀՀ օրենքով համարժեքորեն տեղայնացված չեն խնդրի իրավակարգավորմանը վերաբերող մաքսային կարգավորման ոլորտի միջազգային պայմանագրերով ու ակտերով սահ-

---

[1] Ընդ որում, հատկանշական է, որ ԵԱՏՄ մաքսային օրենսգրքով «Միության մաքսային օրենսդրություն» եզրույթի փոխարեն արդարացիորեն օգտագործվում է «մաքսային կարգավորման ոլորտի միջազգային պայմանագրեր ու ակտեր» հասկացությունը՝ վերացնելով մինչ այդ առկա եզրութաբանական խառնաշփոթը:

[2] Տե՛ս www.eaeunion.org Եվրասիական տնտեսական միության պաշտոնական կայք:

մանված իրավակարգավորումները: Ավելին, դրանով երբեմն սահմանվում են Միության օրենսդրությամբ նախատեսված մոտեցումներից էապես շեղվող կանոնակարգումներ:

Այսպես՝ «Մաքսային կարգավորման մասին» ՀՀ օրենքի 4-րդ հոդվածի 4-րդ մասի համաձայն՝ *եթե Միության մաքսային օրենսդրությամբ սահմանված են սույն օրենքով նախատեսված դրույթներից տարբերվող դրույթներ, ապա գերակայությունը տրվում է Միության մաքսային օրենսդրությանը՝ բացառությամբ այն դեպքերի, երբ Միության օրենսդրությամբ այդ դրույթների սահմանումը վերապահված է Հայաստանի Հանրապետության ներքին օրենսդրությանը*[1]:

Փաստորեն ներպետական մաքսային օրենսդրությամբ Միության իրավունքի գերակայության սկզբունքը գործում է բացառապես այն պարագայում, երբ Միության օրենսդրությամբ այդ դրույթների սահմանումը վերապահված չէ Հայաստանի Հանրապետության ներքին օրենսդրությանը: Հակառակ դեպքում Հայաստանի Հանրապետության ներքին օրենսդրությամբ սահմանված կարգավորումներն ինքնին գերակա են միութենական կարգավորումների նկատմամբ: Խնդիրն այն է սակայն, որ Օրենքով սահմանված հիշյալ բացառությունն իրականում չի կարող ունենալ գործնական արժեք այնքանով, որքանով եթե որևէ կոնկրետ հարաբերություն կարգավորված չէ Միության օրենսդրությամբ, ապա այլևս չի էլ կարող առաջանալ ներպետական մաքսային օրենսդրության և Միության մաքսային օրենսդրության դրույթների տարբերություն և հակասություն: Հետևապես կարծում ենք, որ Օրենքով սահմանված նշված կարգավորումը չի լուծում որևէ գործնական խնդիր:

Ավելին, Օրենքի 1-ին հոդվածի 3-րդ մասով ամրագրվել է տրամագծորեն հակառակ մոտեցման մասին ազդարարող դրույթ, որի համաձայն՝ սույն օրենքով *(«Մաքսային կարգավորման մասին» ՀՀ օրենք)* չկարգավորված հարաբերությունները կարգավորվում են Միության և Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության շրջանակներում:

---

[1] Ընդունվել է 17.12.2014 թ., ուժի մեջ է մտել 02.01.2015 թ., ՀՀՊՏ 2014.12.30/76 (1089).1:

Ակներև է, որ յուրաքանչյուր պարագայում Հայաստանի Հանրապետության մաքսային օրենսդրությամբ սահմանված կարգավորումը կիրառելի է բացառապես այն դեպքում, երբ կոնկրետ հարցը կարգավորված չէ միութենական օրենսդրությամբ:

Մինչդեռ ներպետական մաքսային օրենսդրությամբ փաստորեն առկա են ճիշտ հակառակ ելակետի իրավական հիմքերը. ներպետական մաքսաիրավական կարգավորումները սոսկ լրացուցիչ նշանակություն ունեն և գործում են բացառապես միութենական կարգավորումների բացակայության պարագայում:

Ուշագրավ է նաև այն իրողությունը, որ «Միջազգային պայմանագրերի մասին» ՀՀ օրենքի 55-րդ հոդվածի 4-րդ մասի 3-րդ պարբերության համաձայն՝ *մինչև Հայաստանի Հանրապետության համապատասխան օրենքում անհրաժեշտ փոփոխություններ և (կամ) լրացումներ կատարելը չեն կիրառվում միջազգային կազմակերպության մարմնի որոշման այն դրույթները, որոնք հակասում են Հայաստանի Հանրապետության օրենքին:*

Մինչդեռ Օրենքով սահմանված իրավակարգավորումը հիմնվում է այն սկզբունքի վրա, որ Միության իրավունքը կազմող բոլոր ակտերը, որոնցով կարգավորվում են մաքսային հարաբերություններ, գերակա են ազգային մաքսային օրենսդրության համեմատ:

Կարծում ենք, որ քննարկվող խնդրի պատշաճ իրավակարգավորումն ունի չափազանց կարևոր նշանակություն Հայաստանի Հանրապետության մաքսային օրենսդրությամբ գործնականում առաջացող զանազան խնդիրներին օպերատիվ լուծում տալու անհրաժեշտությամբ պայմանավորված: Ասվածն առավել արդիական է թվում հատկապես այն իրողության հաշվառմամբ, որ մաքսային իրավունքի ոլորտում կոնկրետ խնդրի իրավակարգավորման հնարավորության մասին վերլուծություններում միշտ չէ, որ առաջնային քննարկման առարկա է դառնում այն հարցադրումը, թե իրավական տեսակետից նշված հարցը հնարավոր է արդյոք կարգավորել ներպետական մակարդակում, թե արդեն իսկ այն հանձնված է Միության իրավասությանը: Այս իմաստով ուշագրավ է, որ Գ. Բ. Դանիելյանը, անդրադառնալով ներպետական իրավական համակարգում ԵԱՏՄ որոշումների իրավական արժեքի հետ կապված մի շարք խնդրահարույց հարցադրումներին, արձանագրում է, որ նշված հարցադրումները ձեռք են բերել աննախադեպ հրատապություն, իսկ

դրանց առնչությամբ համալիր հետազոտական նյութի բացակայությունը գործնականում հանգեցրել է մի իրավիճակի, երբ լուծումներ ակնկալվում են այն հարթությամբ և այնպիսի եղանակներով, որոնք խոսում են ոչ այնքան խնդրի լուծումը համակարգված պատկերացնելու, որքան սոսկ իրավիճակային տարբերակներ առաջադրելուն նախապատվություն տալու մասին[1]:

Ուշագրավ է նաև, որ վերը հիշատակված իրավիճակն Օրենքով սահմանված և մաքսային գործի կարգավորման տեսակետից տարընթերցում հարուցող միակ դեպքը չէ:

Այսպես՝ Օրենքի 4-րդ հոդվածի 1-ին մասն ամրագրում է, որ *Միության մաքսային սահմանով ապրանքների տեղափոխման հետ կապված հարաբերությունները կարգավորվում են Միության մաքսային օրենսդրությանը համապատասխան, իսկ Միության օրենսդրությամբ չկարգավորված մասով՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությանը համապատասխան:*

Միաժամանակ նույն հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ *Հայաստանի Հանրապետության մաքսային սահմանով ապրանքների տեղափոխման հետ կապված հարաբերությունները կարգավորվում են սույն օրենքին, Հայաստանի Հանրապետության կնքած միջազգային պայմանագրերին, Հայաստանի Հանրապետության օրենքներին և ենթաօրենսդրական ակտերին համապատասխան:*

Վկայակոչված օրինադրույթների բովանդակային-համադրված վերլուծությունից ուղղակիորեն բխում է, որ դրանք թեպետ վերաբերում են միևնույն կարգավորման առարկային, այսուհանդերձ մատնանշում են սկզբունքորեն տարբեր կարգավորումներ: Եվ սա այն պարագայում, երբ «Միության մաքսային սահման» և «Հայաստանի Հանրապետության մաքսային սահման» հասկացությունները հարաբերակցվում են որպես մասը և ընդհանուրը:

Այսպես՝ Եվրասիական տնտեսական միության մաքսային օրենսգրքի 5-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ *Միության մաքսա-*

---

[1] Տե՛ս Գ. Բ. Դանիելյան, ԵԱՏՄ մարմինների որոշումների իրավական արժեքը ներպետական իրավական համակարգում, ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետի պրոֆեսորադասախոսական կազմի գիտաժողովի նյութերի ժողովածու (գլխ. խմբ.՝ Գ. Ս. Ղազինյան), Երևան, ԵՊՀ հրատ., 2016, էջ 70:

յին սահմանն են համարվում Միության մաքսային տարածքի սահմանագծերը (…):

Նույն հոդվածի 1-ին մասն ամրագրում է, որ Միության մաքսային տարածքը կազմում են անդամ պետությունների տարածքները *(…):*

Ուստիև գտնում ենք, որ Հայաստանի Հանրապետությունում մաքսային գործի կազմակերպման հարցում առկա հիշյալ անորոշությունը ևս ենթակա է վերացման: Հակառակ դեպքում ստացվում է, որ սկզբունքորեն նույն, ընդ որում, խիստ էական հարցի առնչությամբ Օրենքում առկա են տրամագծորեն իրար հակասող երկու դրույթներ:

Միության իրավունքի և ներպետական մաքսային օրենսդրության հարաբերակցության հարցի պարզաբանման իմաստով էական է նաև Հայաստանի Հանրապետության տարածքում ԵԱՏՄ մարմինների որոշումների անմիջական գործողության հարցի քննարկումը: Ավելորդ չէ հիշատակել այն իրողությունը, որ խնդրո առարկա հանգամանքը ևս ունի առանցքային նշանակություն մաքսային գործի արդյունավետ կազմակերպման իմաստով այնքանով, որքանով ԵԱՏՄ մարմինների որոշումներն անմիջական ազդեցություն ունեն մաքսային գործի բնագավառում գործունեություն իրականացնող անձանց իրավական կարգավիճակի վրա, և դրանով պայմանավորված՝ անհրաժեշտ է պարզել՝ դրանք անմիջական կիրառման ենթակա իրավական ակտե՞ր են, թե՞ այսուհանդերձ ենթադրում են համապատասխան ներպետական միջոցառումների իրականացում:

Այսպես՝ «Միության մասին» պայմանագրի 6-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ պարբերության համաձայն՝ Եվրասիական տնտեսական բարձրագույն խորհրդի և Եվրասիական միջկառավարական խորհրդի որոշումները ենթակա են անդամ պետությունների կողմից դրանց՝ ազգային օրենսդրությամբ նախատեսված կարգով կատարման:

«Միության մասին» պայմանագրի հիշյալ դրույթի վերլուծությունից ուղղակիորեն բխում է, որ Միության իրավունքի բաղադրիչ համարվող երկու տեսակի իրավական ակտերը՝ Եվրասիական տնտեսական բարձրագույն խորհրդի և Եվրասիական միջկառավարական խորհրդի որոշումները, ի տարբերություն Միության իրավունքի մյուս բաղադրիչների, ունեն անմիջական կիրառման առանձ-

նահատկություն: Դրանք ենթակա են կատարման անդամ պետության օրենսդրությամբ նախատեսված կարգով: Այլ կերպ ասած՝ եթե Միության շրջանակներում կամ երրորդ կողմի հետ կնքվող Միության միջազգային պայմանագրերի պարագայում սահմանվում է դրանց անմիջական կիրառման պարտադիրություն, ապա վերը հիշատակված երկու ակտերի կապակցությամբ առկա է տարբերակված մոտեցում:

Խնդիրն այն է, սակայն, որ միջազգային պայմանագրով սահմանված հիշյալ մոտեցումը ևս համարժեքորեն չի տեղայնացվել ներպետական օրենսդրությամբ:

Այսպես՝ Օրենքի 4-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ Միության իրավապայմանագրային բազան կազմող՝ պաշտոնապես հրապարակված պայմանագրերը և Միության մարմինների որոշումները Հայաստանի Հանրապետությունում գործում են անմիջականորեն, եթե դրանք չեն ներառում կիրառման համար ներպետական ակտերի ընդունման մասին պահանջներ: Միության մաքսային օրենսդրությամբ նախատեսված դեպքերում Հայաստանի Հանրապետության լիազոր մարմինն իրավասու է սահմանելու Միության մաքսային օրենսդրության ակտերը Հայաստանի Հանրապետությունում կիրառելու կարգը՝ սույն օրենքին համապատասխան:

Բանն այն է, որ ինչպես նշվեց, Եվրասիական տնտեսական բարձրագույն խորհրդի և Եվրասիական միջկառավարական խորհրդի որոշումները ենթակա են անմիջական կատարման միայն ազգային օրենսդրությամբ նախատեսված կարգով: Մինչդեռ Օրենքով «Միության մասին» պայմանագրին համահունչ որևէ տարբերակում չի մտցվել այս հարցի առնչությամբ: Եվ սա այն պարագայում, երբ միջազգային պայմանագրերում և Միության իրավունքի բաղադրիչը կազմող այլ փաստաթղթերում ներառված պահանջների անմիջական կատարումն առանձին դեպքերում կարող է լուրջ խնդիրներ հարուցել ներպետական համապատասխան կառուցակարգերի ապահովման թե՛ իրավական, թե՛ կազմակերպական իմաստներով: Նման պայմաններում, մեր համոզմամբ, Օրենքով սահմանված կանոնակարգումները պետք է համահունչ լինեին «Միության մասին» պայմանագրով սահմանված դրույթներին, առավելևս, երբ դրանով նախատեսվածն այս պարագայում անդամ պետության համար այս հարցում առավել բարենպաստ վիճակ է ապահովում:

Առանձին հետաքրքրություն է ներկայացնում նաև այն հարցի պարզաբանումը, թե համահունչ է արդյոք Օրենքով սահմանված Միության մարմինների որոշումների կատարման կառուցակարգը «Միջազգային պայմանագրերի մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված պահանջներին: Այսպես՝ «Միջազգային պայմանագրերի մասին» ՀՀ օրենքի 55-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ եթե միջազգային կազմակերպության հիմնադիր փաստաթղթերով սահմանված է, որ դրա մարմնի ընդունած որոշումները պարտադիր են կազմակերպության մասնակից պետությունների համար, կամ վերջիններս պարտավորություն են ստանձնել կատարելու այդ որոշումները, ապա պատասխանատու գերատեսչությունը ապահովում է դրանց կատարումը՝ անհրաժեշտության դեպքում՝

1) ընդունելով համապատասխան նորմատիվ գերատեսչական կամ այլ իրավական ակտ,

2) մշակելով Հայաստանի Հանրապետության նախագահի հրամանագրի (կարգադրության), կառավարության կամ վարչապետի որոշման նախագիծ և սահմանված կարգով ներկայացնելով կառավարության քննարկմանը[1]:

Ակներև է, որ միջազգային պայմանագրի կատարման հիշյալ կառուցակարգերի կիրառումն իրականացվում է բացառապես «Միջազգային պայմանագրերի մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված կարգով և դեպքերում: Ուստիև նման իրավիճակում որևէ առանձնահատուկ դեպք առկա չէ Օրենքով այս հարցի առնչությամբ իրավակարգավորման լրացուցիչ ուղենիշներ սահմանելու համար:

Ամփոփելով վերոգրյալը՝ կարծում ենք, որ Միության իրավունքի և ներպետական մաքսային օրենսդրության միջև հարաբերակցության հայեցակարգային ուղենիշների սահմանումն ունի չափազանց կարևոր նշանակություն մաքսային գործի բնագավառում գործունեություն իրականացնող անձանց իրավունքների արդյունավետ պաշտպանության իմաստով: Այն պահանջում է օրենսդրական հստակ հիմքերի ու կարգավորումների նախատեսում, որոնք թույլ կտան մաքսային մարմինների գործունեության ընթացքում ծագող զանազան խնդիրներին տալ ընդունելի լուծում թե՛ միութենական

[1] Ընդունվել է 22.02.2007 թ., ուժի մեջ է մտել 12.04.2007 թ., ՀՀՊՏ 2007.04.11/19 (543):

իրավակարգավորման հիմքերի, թե՛ ներպետական իրավականոնակարգումների համատեքստում:

ПРОБЛЕМЫ СООТНОШЕНИЯ МЕЖДУ ЗАКОНОМ РА «О ТАМОЖЕННОМ РЕГУЛИРОВАНИИ» И ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВОМ ЕЭС

Тигран Хачикян
Ассистент кафедры гражданского процесса ЕГУ,
кандидат юридических наук

В статье рассмотрены некоторые нормативно-правовые противоречия в сфере таможенного регулирования на территории Таможенного союза стран ЕврАзЭС. Проведен их анализ и сформулированы предложения по их разрешению. В статье предпринята попытка исследования правовой природы Таможенного кодекса Таможенного союза как акта, регулирующего таможенные правоотношения на уровне государства, определяется его место и роль в правовой системе государств – участников Таможенного союза. В статье также рассматриваются проблемы, связанные с таможенным регулированием в связи с созданием Таможенного союза России, Белоруссии и Казахстана и вступлением в силу Таможенного кодекса Таможенного союза.

THE PROBLEMS OF INTERACTION BETWEEN THE LAW ABOUT CUSTOMS REGULATIONS OF THE RA AND EEU LEGISLATION

Tigran Khachikyan
Assistant of the Chair of Civil Procedure of the YSU,
Candidate of Legal Sciences

Some regularity contradictions in the sphere of customs regulation for the territory of Customs union of the EEU countries are examined. Their analysis is carried out and the recommendations for the arrangement are formulated. The article deals with the legal research of the Customs Code of the Eurasian Economic Community as an act

regulating the customs legal relationship at the state level. Its place and role in the legal system of states – participants of the Customs Union have also been described by the author. In article the problems connected with customs regulation in connection with creation of the Customs Union of Russia, Belarus and Kazakhstan and coming into force of the Customs Code of the Customs Union are considered as well.

Բանալի բառեր - Մաքսային միություն, մաքսային օրենսգիրք, միջազգային պայմանագիր, մաքսային կարգավորում
Ключевые слова: Таможенный союз, Таможенный кодекс, международный договор, таможенное регулирование
Key words: Customs union, customs code, treaty, customs regulation.